

Wim Wenders. La passió pel cinema

Xavier Jiménez

F ill del manifest "Oberhausen" redactat a l'any 1962, en què s'exposava la necessitat de crear un nou cinema alemany davant dels convencionalismes formals de l'època, i figura d'una generació que va englobar directors de la mida de Fassbinder o Herzog, Wim Wenders rep un homenatge al Centre de Cultura dins dels cicles de cinema organitzats per aquest mes de març.

Nascut a Düsseldorf el 14 d'agost del 1945, Wenders va començar els estudis de medicina l'any 1963 i de filosofia el 1964, ambdues temptatives abandonades per motiu d'un viatge a París i la intenció d'ingressar a l'Institut des hautes études cinématographiques (IDHEC) per iniciar la seva formació cinematogràfica, que finalment no va aconseguir i que el va obligar a retornar a la seva Alemanya natal. Establert novament a Düsseldorf, Wenders comença a treballar a la recent inaugurada Escola superior de cinema i televisió de Munic, l'any 1967, on compaginarà dues facetes de forma paral·lela: per una banda la crítica cinematogràfica a la revista *FilmKritik* i al diari

Süddeutsche zeitung, i, per un altre, la realització dels primers curtsmetratges en què destaquen *Schauplätze* (Escenari, 1967) o *Same player shoots again* (El mismo jugador dispara de nuevo, 1968).

Fins al 1970 continuarà la seva formació cinematogràfica, any que marcarà el punt d'inflexió de la seva carrera, ja que Wenders debutarà dins del llargmetratge amb el títol *Summer in the city*, dedicat a un dels grups de rock més reconeguts de la dècada dels seixanta, en The Kinks; a més *Summer in the city* era el nom d'un dels grans temes del grup pop Lovin Spoonful, emmarcat cronològicament en aquesta mateixa etapa. Wenders posava de manifest a la seva *opera prima* els seus gusts musicals, un tipus de cinema en el qual treballarà en diverses ocasions a films posteriors.

El 1971, Wenders, juntament amb membres destacats de la cooperativa fundada al mateix any, Filmverlag der Autoren, com Herzog, Fassbinder o Schlöndorff entre d'altres, formalitzaran els paràmetres que compondran el nou cinema alemany,

Paris, Texas

Nicholas Ray a
Relámpago
sobre el agua

moviment de renovació cinematogràfica que intentava portar a la pràctica el concepte bàsic obtingut a Oberhausen l'any 1962: "la necessitat de crear un nou cinema alemany", una iniciativa que va quedar arrelada més cap al sentit teòric que no pas en els resultats a través de les pel·lícules.

Després del debut l'any 1970, Wenders filmarà part de les seves obres mestres durant aquesta dècada, com per exemple *Die angst des tormanns beim elfmeter* (*El miedo del portero ante el penalty*, 1972), *Alice in den städten* (*Alicia en las ciudades*, 1974) o *Der amerikanische freund* (*El amigo americano*, 1977), en què exhibia les característiques i els axiomes que vertebrarien el seu cinema: personatges perduts, un destí incert, la pèrdua de la percepció de la realitat, viatges físics i mentals...; fins i tot va treballar amb un dels grans productors espanyols d'aquells anys, Elías Querejeta, al film *Der scharlachrote buchstabe* (*La letra escarlata*, 1973), que va resultar un fracàs notable.

No hem d'oblidar que durant aquests anys, Wenders fundarà la Wim Wenders Produktion a la ciutat de Munic el 1974 i poc temps després, la coguda com Road movies filmproduktion, en aquesta ocasió amb seu a Berlín i que va gaudir d'una llarga trajectòria que va arribar a l'any 2003.

A la dècada dels vuitanta, la carrera de Wenders continua amb una sèrie d'èxits d'entre els quals en podem destacar especialment dos: *París, Texas* (1984), que es convertirà en el títol més prestigiós i premiat de tota la seva filmografia i *Der himmel über Berlin* (*El cielo sobre Berlín*, 1984), que li va suposar un reconeixement per part del festival de Cannes, en què se li va concedir el premi com a millor director; un certamen que només tres anys abans havia reconegut a *París, Texas*, amb la Palma d'Or al millor film de l'any.

Col·laborarà amb Francis Ford Coppola i la seva productora Zoetrope al film *Hammett* (*El hombre de Chinatown*, 1982), en la que serà la seva primera experiència plenament nord-americana i un homenatge al cinema negre, una corrent fonamental dins de la cinematografia i cultura nord-americana, obsessions totes dues presents al llarg de la carrera de Wenders.

La dècada dels noranta, i la seva posterior obra a partir del 2000, s'identifica amb una major experimentació, amb la improvisació; un Wenders obert a qualsevol opció i proposta que li portarà a treballar en els més diversos projectes. A *Lumière et compagnie* (*Lumière y compañía*, 1995) retrà un homenatge als germans Lumière i el centenari de la

primera projecció cinematogràfica, juntament amb 41 directors més procedents de nacionalitats i cultures diferents. Treballarà conjuntament amb un dels mestres del cinema italià dels 60, Michelangelo Antonioni a *Al di là delle nuvole* (*Más allá de las nubes*, 1995), un film dividit en quatre històries amb música del llegendari cantant i compositor irlandès Van Morrison.

També hem de destacar dos llargmetratges ambientats en estils musicals que Wenders homenatja a *Buena Vista Social Club* (*Buena Vista Club Social*, 1999) i *The soul of a man* (2003). El primer títol és una mostra del viatge del guitarrista Ry Cooder —havia estat el compositor de la banda sonora de *París, Texas* l'any 1984— a la ciutat de L'Havana per enregistrar un disc del mateix nom. Wenders va rodar un documental on ensenyava aquest procés i la posterior gira mundial, i que va gaudir del favor de la crítica ja que va ser considerada una de les millors estrenes d'aquella temporada.

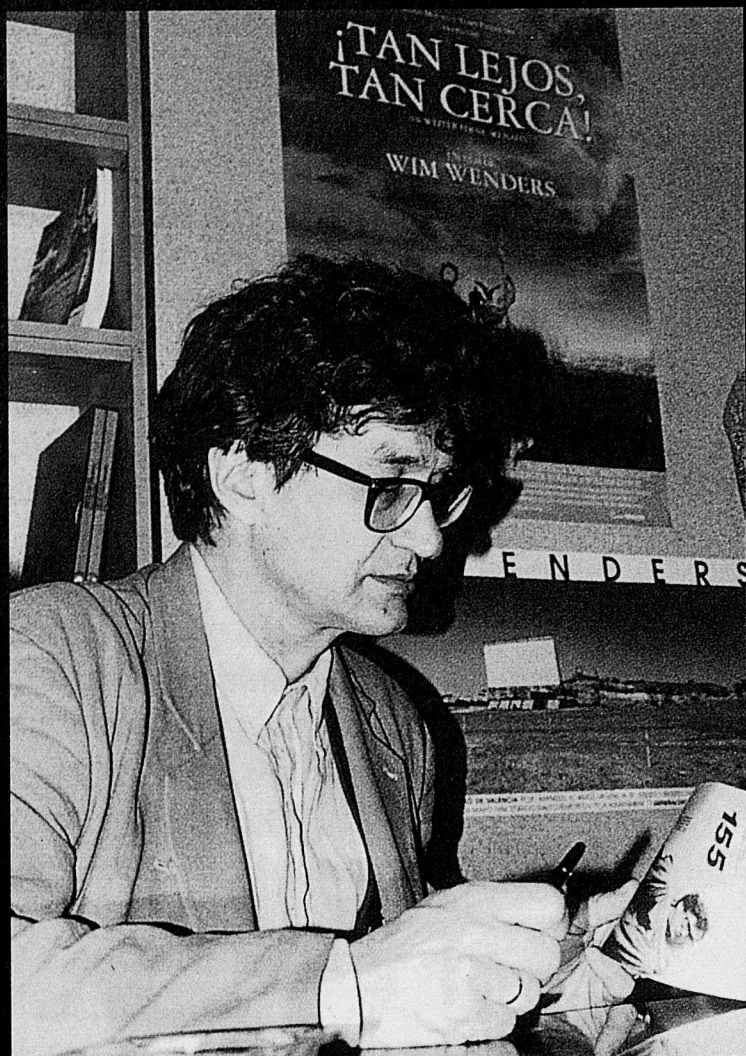
Amb *The soul of a man* —filmada al 2003 però estrenada a Palma l'any 2005—, Wenders ens mostra la cara del blues a través de tres músics desconeguts pel gran públic com Skip James, Blind Willie Johnson i J. B. Lenoir, en una mescla de realitat

i ficció que s'engloba dins d'un corrent en què podem destacar els recents tributs oferts pel director Jonatham Demme a Neil Young a *Heart of gold* (2006) o el més proper Fernando Trueba amb *Calle 54* (2000) i l'homenatge al jazz Ilatí.

Fins aquí el succint repàs a la carrera cinematogràfica de Wim Wenders, de qui hem obviat els quatre títols que componen el cicle dedicat a la seva figura i que contenen un comú denominador, que és la visió de diverses històries sobre el cinema dins de l'argument del film, encara que de formes i fons totalment diferenciats.

Per ordre cronològic comencem amb *Falsche bewegung* (*Falso movimiento*, 1975), una adaptació lliure del clàssic de l'escriptor alemany J. W. Goethe *Los años de aprendizaje de Wilhem Meister*, escrit l'any 1795. El film recull només la línia fonamental del personatge central: un escriptor que viatja per Alemanya a la recerca d'experiències, d'inspiracions, conèixer un món diferent; uns plantejaments força semblants als primers llargmetratges de Wenders, que utilitzarà entre d'altres elements durant el film —com assenyala Iñigo Marzábal a la biografia sobre Wenders editada per Càtedra—, el simbolisme del tren o els paisatges per apropar-se als primers intents dels germans Lu-

El amigo americano

Wim Wenders

mière de crear cinema —el concepte del moviment de les imatges—.

Lightning over water (*Relámpago sobre el agua*, 1980) és un pseudodocumental que mostra els darrers dies de la vida del director nord-americà Nicholas Ray, malalt de càncer quan va començar el rodatge. El film és un recorregut per la vida artística de Ray, una figura cabdal dins de la cinematografia dels anys 50 gràcies a títols com *Johnny Guitar* (1954), *Rebel without a cause* (*Rebelde sin causa*, 1955) o *Party girl* (*Chicago años 30*, 1958). A través d'aquest film experimental, Wenders li retrià un sentit homenatge a un cineasta que va morir el juliol del 1979.

Toky-ga (1985). Després del tribut a Nicholas Ray, Wenders va apropar-se mitjançant un altre documental —de caire més convencional— a un dels seus mestres, el realitzador japonès Yasujiro Ozu, director que va començar la seva carrera a la dècada dels trenta i en què podem destacar de la seva filmografia *Banshun* (*Primavera tardia*, 1949), *Munekata kyodai* (*Las hermanas Munakata*, 1950) o *Tokyo monogatari* (*Cuentos de Tokio*, 1953). Sempre a l'ombra de Kurosawa o Mizoguchi, Wenders va propiciar el descobriment de l'obra d'Ozu a Europa gràcies en part a aquest treball.

El darrer film projectat serà *Lisbon story* (*Lisboa story*, 1995), en què el protagonista del film, que es dedica professionalment com a enginyer de so, viatja a la ciutat de Lisboa per treballar al rodatge d'una pel·lícula. Una vegada establert, quedarà absorbit pel soroll natural de la ciutat. L'argument de ficció es troba completat amb l'aparició durant la pel·lícula de figures com el director Manoel de Oliveira o la utilització de poemes de Fernando Pessoa, nascuts tots dos a la ciutat que dona nom al film.

Filmografia completa

- *Los invisibles* —diversos directors—. Presentada al Festival de Cinema de Berlín del 2007. Pendent d'estrena.
- *Don't come knocking* (*Llamando a las puertas del cielo*, 2005).
- *Land of plenty* (*Tierra de abundancia*, 2004).
- *The soul of a man* (2003).
- *The million dollar hotel* (*El hotel del millón de dólares*, 2000).
- *Buena Vista Social Club* (*Buena Vista Club Social*, 1999).
- *The end of violence* (*El fin de la violencia*, 1997).
- *Lumière et compagnie*, —diversos directors— (*Lumière y compañía*, 1995).
- *Die gebrüder skladanowsky* (1995).
- *Al di là delle nuvole*, —codirigit amb Michelangelo Antonioni— (*Más allá de las nubes*, 1995).
- *Lisbon story* (*Lisboa story*, 1994).
- *In weiter ferne, so nah!* (*Tan lejos, tan cerca*, 1993).
- *Arisha, der bär und der steinerne ring* (1992).
- *Bis ans ende der welt* (*Hasta el fin del mundo*, 1991).
- *Aufzeichnungen zu kleidern und städten* (1989).
- *Der himmel über Berlin* (*El cielo sobre Berlín*, 1987).
- *Tokyo-Ga* (1985).
- *Paris, Texas* (1984).
- *Der stand der dinge* (*El estado de las cosas*, 1982).
- *Hammett* (*El hombre de Chinatown*, 1982).
- *Lightning over water*, —codirigida amb Nicholas Ray— (*Relámpago sobre el agua*, 1980).
- *Der amerikanische freund* (*El amigo americano*, 1977).
- *Im lauf der zeit* (*En el curso del tiempo*, 1976).
- *Falsche bewegung* (*Falso movimiento*, 1975).
- *Alice in den städten* (*Alicia en las ciudades*, 1974).
- *Der scharlachrote buchstabe* (*La letra escarlata*, 1973).
- *Die angst des tormanns beim elfmeter* (*El miedo del portero ante el penalty*, 1972).
- *Summer in the city*. *Dedicated to The Kinks* (1970).

Curtmetratges

- *Alabama: 2000 Light Years from Home* (1969).
- *Silver City* (1969).
- *Same Player Shoots Again* (*El mismo jugador dispara de nuevo*, 1968).
- *Victor I.* (1968).
- *Klappenfilm* (1968), —codirigit amb Gerhard Theuring—.
- *Schauplätze* (*Escenario*, 1967).